

A könyvtárak és a német egyesítés

Levelek a művelődési miniszterhez

Igen tisztelt Schirmer miniszter úr!

...Ami országunk nyilvános könyvtárait illeti, a Művelődési Minisztériumnak munkája során mindenekelőtt arra kell tekintettel lennie, hogy a könyvtárak csak akkor maradhatnak fenn és tehetnek eleget az UNESCO által meghatározott – és Ön által is idézett – feladatoknak, ha állományuk megfelel a könyvtárhatalmasok igényeinek. Ez a nyilvános könyvtárak esetében azt jelenti, hogy meg kell szabadulniuk az előírt, a régi, egyoldalú eszmeiségű, elkötelezett irodalomtól, és elsősorban demokratikus, humanista és az egész világra nyitott tartalmú új, időszerű állományt kell beszerezniük. A könyvtárosok komoly erőfeszítésére lesz szükség, ha ennek a feladatnak eleget akarnak tenni; a helyi és országos hatóságoktól, valamint a művelődést támogató szervektől pedig a körülményeknek megfelelő, magas pénzügyi ráfordítást igényel. A valutaunió következményeként a könyvtárak az össznémet könyvpiacra rövidesen a duplájára, ha nem még magasabbra emelkednek (az NSZK-ban jelenleg egy könyv átlagára 25–30, az NDK-ban 12–15 márka). A költségvetési keretek várható 50% körüli értékcsökkenése (2 : 1 arányú devalválódása) a könyvtárak számára szinte megoldhatatlanná teszi az előttük álló feladatot: állományuk fentebb jelzett tartalmi megújítását. A negyedrészt zsegről kötött költségvetési keretből a nyilvános könyvtárak (hasonlóképpen az összes egyéb könyvtárak) nem lesznek képesek eleget tenni az irodalom iránti „pótlólagos” és újonnan felmerülő igényeknek, amelyek például – egyebek között – a szükségessé váló átképzések miatt támadnak majd. Az eddigi tapasztalatok ezen túlmenően arra utalnak, hogy a nyilvános könyvtáraknak – mint szociális intézményeknek – tekintettel kell lenniük a várható nagy munkanélküliségre

is. Ezért minden lehetőséget fel kell használni, hogy a könyvtárakba „friss vért”, új irodalmat ömlesszünk.

A legközelebbi jövőben megfontolást igényel továbbá, hogy az új törvényes alapelvek kidolgozásakor – a „szövetségi” alkotmánytól és az egyes szövetségi államok alkotmányaitól a helyi közigazgatás szabályozásáig – a művelődési és a könyvtári kérdéseket az Ön május 11-én elmondott beszédében említett szociális és humánus kötelezettségeknek megfelelően, pontról pontra rögzíteni kell... Végül szeretném tájékoztatni, hogy a könyvtárakban dolgozók olyan egyesületének létrehozásán fáradozunk, amely – az intézmények már meglévő egyesülete mellett – mint a szakmában dolgozó kollégák szövetsége (ez a szervezeti forma a korábbi politikai viszonyok között a könyvtárosok számára kifejezetten tilos volt) segít a munkatársak együttműködésében, egyszerűen szakmai és szociális problémáik megoldásában. E feladatokat jelenleg különösen sürgetően tartjuk, és ezúton is kérjük az Ön támogató közreműködését.

Berlin, 1990. május 16.

Peter Günnel
könyvtári főtanácsos

*

Igen tisztelt Schirmer miniszter úr!

Engedjen meg egy kérdést a *Neues Deutschland* 1990. május 26/27-i számában megjelent, Önrel készült interjúval kapcsolatban:

Kiragadta a szerkesztőség az Ön fejtegetéseit összefüggésükből, netán tévesen értelmezte, vagy az elhangzott kijelentések valóban az Ön véleményét tükrözik?

Ebben az interjúban Ön „művelődési kötelesség”-ről beszél. „Valóban feltétlenül és minden eszközzel az olvasó után kell vinni a könyvet?” Az olvasó művelődési kötelessége, hogy ő maga menjen a könyvért. De bizonyára az is „művelődési kötelesség”, hogy az állam korszerű kínálatot szolgáljon: a konkrét esetben könyvtárakat létesítsen és támogasson.

Mivel én azon üzemi könyvtárosok köréhez tartozom, akiknek léte jelenleg komoly veszélyben forog, és intézményeiket a megszűnés fenyegeti, az a véleményem, hogy az Ön nyilatkozatának közreadása félreértésekre ad alkalmat. Az Ön szavaiból országunkban számos vezető arra a következtetésre jut: az üzemekben tehát nincs szükség könyvtárakra. Szerintem viszont a korszerű irodalom eljuttatása a munkahelyeken a dolgozókhoz most fontosabb, mint eddig bármikor, mivel napirendre került a dolgozók ezreinek szakmai képzése, továbbképzése és átképzése, és ugyan ki tudná egyénileg megvásárolni valamennyi szükséges szakkönyvet?

Még a fejlett ipari államokban, az NSZK-ban, Svédországban és Dániában is nagy figyelmet fordítanak az olvasás támogatására, az elektronikus médiák túlsúlyának ellensúlyozása érdekében. Az NSZK-ban 1988-ban a szövetségi köztársaság elnöke, dr. Richard von Weizsäcker védnöksége alatt az olvasás elősegítését szolgáló alapítványt hoztak létre, amelynek célja az NSZK-beli funkcionális analfabetizmus felszámolása. Ennek egyik eszköze a skandináv mintára kidolgozott „köny-

vek a büfében” elnevezésű vállalkozás. A közepes nagyságú ipari vállalatok büféiben, étkezőiben könnyen hozzáférhető helyen könyveket helyeznek el, hogy „...a nem vagy csak keveset olvasó alkalmazottakat olvasásra csábítsák”. Mintha ebben a vonatkozásban egyet és mást már *mi* is felmutattunk volna...

1986 óta a szövetségi gyűlés többször foglalkozott az „olvasástámogatás” témájával, legutóbb 1989. október 6-án. Feltételezem, hogy e célokat Ön ugyancsak támogatni kívánja, és csak üdvözölni lehetne, ha ezt ki is nyilatkozatná.

Bärbel Klemz
a Berliini Közlekedési Vállalat
könyvtárának vezetője

Der Bibliothekar 1990/8.

Hírek a könyvtárak életéből

Az oranienburgi körzet központi könyvtárainak vezetői arról számolnak be, hogy több könyvtárat be kellett zárni, mivel a háztulajdonosok saját céljaikra kívánják helyiségeiket felhasználni, illetve azért, mert a helyi hatóságok a könyvtáráépületekben ipari vállalkozásokba akarnak fogni. A hohenneuendorf-i könyvtár május 20-ától bezár, mert a házigazda a helyiségeket másnak adja bérbe. Hohenneuendorf-nak 8500 lakosa van, a könyvtárnak 3,5 munkatársa volt. Schidowban már megkapta a könyvtár a felmondólevelet. A leibnitzi könyvtár helyén a tanács kereskedelmi videotékát fog

létesíteni. Egy másik településen az egyik szolgáltatóvállalat áruháznak adja el épületét, amelyben a könyvtár is elhelyezést nyert. Az oranienburgi városi és körzeti könyvtárban tartott tanácskozáson az érdekeltek és a többi résztvevők megállapításai higgadtak, szakszerűek, nem csüggedtek, de nem is különösebben optimisták.

„A helyi hatóságok fognak dönteni arról, mire költik a pénzt.” – „Többé nem vásárolhatunk olyan könyveket, amilyenek nekünk tettszenek, hanem csak olyanokat, amilyeneket megengedhetünk magunknak.” – „A könyvtá-